

DE OFFICIER VERBINDINGSDIENST COMPETENTER?

Kapitein S.C. Stindt, School Verbindingsdienst

Sinds 1 december 2009 ben ik hoofd van het bureau opleidings- en trainingsontwikkeling bij de School Verbindingsdienst. Ik coördineer onder andere de ontwikkeling en evaluatie van de vaktechnische opleiding voor de officieren van de verbindingdienst. Dit artikel is enerzijds een weergave van de huidige invulling van die opleiding, anderzijds wil ik de lezer informeren over de toepassing van competentiegericht onderwijs bij de School Verbindingsdienst. Ik doe dit door weer te geven hoe daarmee wordt omgegaan bij de ontwikkeling en uitvoering van de vaktechnische opleiding voor de officier verbindingdienst.

In 2008 is bij de School Verbindingsdienst besloten om de vaktechnische opleiding voor de aspirant-officier verbindingdienst eenmalig uit het jaarrooster van 2009 te schrappen; daarmee werd er tijd vrij gemaakt om de opleiding grondig te herzien. In 2010 zouden dan twee lichtingen worden opgeleid met de herziene opleiding.

Een aanleiding voor de verandering was dat er defensiebreed gewerkt ging worden met generieke competenties. Deze competenties beschrijven het gedrag dat op elke defensie-medewerker bij de taakuitvoering van toepassing is. Ze bestaan elk uit oplopende niveaus van concrete gedragingen. In afwachting van verdere invulling van personeelsbeleid op dit gebied, werd ervoor gekozen projectmatig deze competenties al te passen in één van de opleidingen, de opleiding voor de officier verbindingdienst. Hiermee loopt deze opleiding voor op het hiervoor genoemde defensiebeleid.

Met dit artikel wil ik de lezer informeren over de huidige vaktechnische opleiding voor de officier verbindingdienst en de rol van competentiegericht onderwijs daarbij. Ik ga eerst in op de ontwikkeling en daarna op de inhoud van de opleiding, om af te sluiten met de eerste ervaringen van twee lichtingen. Ik probeer daarbij een antwoord te geven op de vraag in de titel van dit artikel.

ONTWIKKELING

Belangrijke uitgangspunten bij de aanvang van de opleidingsontwikkeling (begin 2009) waren twee beroepsprofielen voor de luitenant van de verbindingdienst: de commandant communicatie- en informatiesystemen en de stafofficier commandovoeringondersteuning. Beide profielen waren in 2008 ontwikkeld in opdracht van de commandant van het opleiding- en trainingscommando. Tegenwoordig vormen zij het profiel van de luitenant verbindingdienst tijdens zijn start- en eerste vervolgfunctie.

Belangrijke bronnen voor de inhoud van deze profielen waren recente *lessons learned* die

door de operationele commando's, met name in Afghanistan, waren opgedaan. In combinatie met diverse interviews en analyses werden per profiel de beroepsrollen van commandant en adviseur onderkend als de belangrijkste rollen tijdens de eerste functies. Binnen deze rollen werden eveneens kerntaken geïdentificeerd die geclusterd werden in de volgende kerncompetenties:

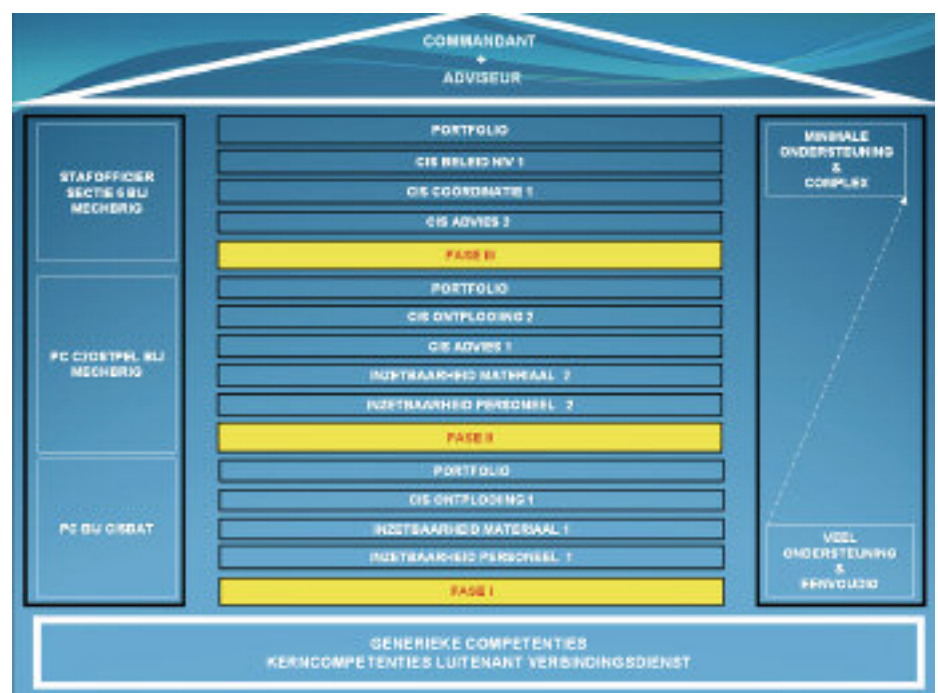
- competent in het inzetbaar houden van personeel;
- competent in het inzetbaar houden van materieel;
- competent in de ontplooiing van communicatie- en informatiesystemen;
- competent in het adviseren omtrent communicatie- en informatiesystemen;
- competent in de coördinatie van communicatie- en informatiesystemen;
- competent in het ontwikkelen van beleid omtrent communicatie- en informatiesystemen.

Deze kerncompetenties, die gericht zijn op het taak- en werkveld van de verbindingdienst zijn daarnaast ook uitgezet tegen de generieke competenties van Defensie. De laatste zouden onder andere op voldoende niveau moeten zijn om competent te kunnen zijn in bovengenoemde kerncompetenties.

De volgende veertien generieke competenties werden onderkend: analyseren, oordelen, plannen en organiseren, besluitvaardig, initiatief, integer, leervermogen, resultaatgericht, verantwoordelijk, beïnvloeden, communiceren, mensgericht, organisatiegericht en samenwerken.

Deze competenties bevatten ook de generieke competenties waar de Nederlandse Defensie Academie de aspirant-officieren bekwaam in maakt, voordat aan de vaktechnische opleiding wordt begonnen.

Om competentiegericht op te leiden zijn drie peilers van competentiegericht onderwijs gekozen. De eerste peiler is de persoonlijke ontwikkeling. Hierbij ligt de nadruk op het bepalen van de eigen persoonlijke leerbehoefte van de cadet teneinde het gewenste niveau van de competenties te bereiken. Hierin wordt hij intensief begeleid en geochocht. De tweede is het verzamelen van bewijslast om aan te kunnen tonen dat de ver-

Opbouw vaktechnische opleiding officier verbindingdienst

eiste competentie in voldoende mate beheerst wordt. Deze bewijslast bestaat onder andere uit reflectieverslagen, feedbackverslagen, beroepsproducten en een theoretische verantwoording. De derde peiler is het uitvoeren van praktijkgerichte opdrachten waarin zo veel als mogelijk een hele kerntaak uitgevoerd wordt. Dit om de stappen van de kerntaak in samenhang met elkaar uit te voeren en in relatie tot de beroepspraktijk te ervaren.

INHOUD

De opleiding volgt chronologisch drie fases. De drie fases zijn thematisch opgebouwd, met per thema een aantal opdrachten. De fases onderscheiden zich in de praktijksituatie waarin de opdrachten de cadet plaatsen. Elk thema staat voor een kerncompetentie – zoals hiervoor is uitgelegd. Binnen het thema bestaan de opdrachten uit uitgewerkte leertaken. Deze opdrachten stellen de cadet in staat uitvoering te geven aan de kerncompetentie. Voorafgaand aan de opdrachten worden gedurende elke fase, in voorkomend geval, ondersteunende lessen gegeven. Aan het eind van de opleiding heeft de geslaagde cadet elke kerncompetentie van de eerste twee functies uitgevoerd.

De eerste fase bevat de thema's: het inzetbaar houden van personeel, het inzetbaar houden van materieel en het ontplooiën van communicatie- en informatiesystemen. Hierbij wordt de cursist tijdens de opdrachten geplaatst in de rol van pelotonscommandant bij een compagnie van een fictief

verbindingsbataljon, waarvan eenheden operationeel gereed gesteld worden. In fase twee wordt fase één herhaald in een andere praktijksituatie, met meer complexe opdrachten, en wordt het adviseren over communicatie- en informatiesystemen als thema toegevoegd. Bij de opdrachten in deze fase wordt de cursist geplaatst in de rol van pelotonscommandant bij de stafcompagnie van een fictieve gemechaniseerde brigade, die zich gereed maakt voor inzet.

Bij de laatste fase wordt het adviseren wederom behandeld, maar vanuit een andere praktijksituatie. Daarnaast komen de volgende thema's aan bod: het ontwikkelen van beleid op het gebied van communicatie- en informatiesystemen, en het coördineren van het management van communicatie- en informatiesystemen. De opdrachten plaatsen de cursist in de rol van stafofficier communicatie- en informatiesystemen bij de secties van een brigadestaf tijdens inzet.

ERVARINGEN

Ten tijde van het schrijven van dit artikel is de evaluatie van de opleiding van de eerste twee lichten begonnen. Het betreft een tussenevaluatie van de reeds afgeronde delen, omdat de lichten nog niet aan het eind van de opleiding zijn. Bij de evaluatie wordt per opdracht bekeken hoe deze is uitgevoerd en of de documentatie daarbij voldoende handvaten bood. De belangrijkste zaken waren het omgaan met competentiegericht opleiden; dit bleek een nieuw begrip te zijn binnen de School Verbindingsdienst.

Tijdens het opleiden verschuift het accent van frontaal onderwijs en instructie naar begeleiden en coachen op generieke competenties. Daarnaast wordt de cadet met name gecoacht in diens eigen leerbehoeften en in de zelfreflectie op zijn persoonlijke ontwikkeling. Dit bleek een complexe en ingewikkelde exercitie. Daarbij werd geconcludeerd dat zowel voor de begeleider, de instructeur als de cadet helder verwoord dient te worden hoe met reflecties omgegaan dient te worden.

De cadetten en begeleiders zijn zeer te spreken over de huidige invulling van de vaktechnische opleiding voor de officier van de verbindingsdienst. De opzet zal dan ook als basis gaan dienen voor de ontwikkeling van de verdere vorming van de officier verbindingsdienst.

Wanneer we de term competentie definiëren als wel of niet competentiegericht opgeleid te zijn, kunnen we zeker stellen dat de officieren verbindingsdienst van de toekomst competentiegericht zullen zijn. Als we willen zien of deze generatie ook competentiegericht zal zijn in het uitoefenen van ons beroep bij het Wapen van de Verbindingsdienst zal dat pas kunnen blijken uit de *lessons learned* van toekomstige missies. Een eenduidig antwoord bestaat dus nog niet. Desalniettemin heb ik de verwachting en het vertrouwen dat de huidige ontwikkeling van competentiegericht opleiden bij de Verbindingsdienst zal leiden tot officieren verbindingsdienst die competentiegericht in het uitoefenen van hun beroep zullen zijn.

VERENIGING OFFICIEREN VERBINDINGSDIENST

COMMANDO-OVERDRACHT 102 ELEKTRONISCHE OORLOGVOERING COMPAGNIE

Op 21 januari 2010 vond op de Legeplaats bij Oldebroek de commando-overdracht van 102 Elektronische Oorlogvoering (EOV) compagnie plaats. Tijdens een korte ceremonie op de zogenaamde 'meteoplaat' op de 'knobbel' droeg maj Bart Zonnenberg het commando over aan maj Ruud Daniëls.

Onder winterse en winderige omstandigheden blikte maj Zonnenberg, die sinds kort de hogere defensievorming volgt, in zijn afscheidswaarden terug op een interessante en intensieve periode. Een tijd waarin de compagnie vier jaar onafgebroken in Afghanistan is ingezet. Maj Zonnenberg is in deze periode ook zelf enige tijd als commandant van een ISTAR-module ingezet. De compagnie staat nu aan de vooravond van de invoer van nieuw materieel, echt rustig wordt het dus nog niet.

De scheidende en de nieuwe commandant hebben in de jaren '90 samen de opleiding tot EOVSPECIALIST gevolgd en hebben in eerdere periodes (ook) gezamenlijk bij de compagnie gewerkt.

Maj Daniëls sprak de verwachting uit dat de compagnie in staat zal blijken om zich als gevolg van de verschillende materiële veranderingen in de komende jaren - verder door te ontwikkelen.

Hij is verheugd om, nu als commandant, terug te mogen keren op het oude (kraaien)-nest!

De overdracht van het fanion 102 EOVCie (boven)

De majors Zonnenberg (l) en Daniëls (r) (links)